

Білоцерківський національний аграрний університет
Екологічний факультет
Кафедра загальної екології та екотрофології

	СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАПОВІДНА СПРАВА» Галузь знань – 10 Природничі науки Спеціальність – 101 Екологія Освітня програма – «Екологія»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Компонент освітньої програми:	обов'язковий
Кількість кредитів ECTS / загальна кількість годин	3 кредити / 90 годин
Семестр	2
Форма контролю	залік
Мова викладання	українська
 Профайл викладача	Будак Олег Олегович Посада: асистент кафедри загальної екології та екотрофології Науковий ступінь: кандидат сільськогосподарських наук Робоче місце: навчальний корпус №9 (вул. Героїв Чорнобиля 3а), 326 ауд. E-mail: olegkrivbas@i.ua Зв'язок з викладачем: +380973898859
Опис дисципліни	<p>Навчальна дисципліна «Заповідна справа» у стислій і доступній формі знайомить здобувачів з головними закономірностями формування і функціонування системи об'єктів, територій та акваторій, що підлягають особливій охороні, розвиває системне мислення, прищеплює навички творчого свідомого відношення до вирішення екологічних питань сучасності. Вивчення дисципліни сприяє не тільки засвоєнню фактичного матеріалу, але й формуванню власного ставлення до актуальної проблеми сучасності – збереження, відтворення та раціонального використання відновлювальних природних ресурсів, забезпечення природного ходу еволюції біосфери та екологічного балансу в ній. Зміна будь-якого з компонентів біосфери призводить до змін у загальному їх балансі, збуджує порушенням еволюції біосфери. Усвідомлення цих явищ сучасним екологом є запорукою забезпечення сталого розвитку екосистем і атмосфери загалом.</p> <p>Курс «Заповідна справа» націлює здобувачів на вивчення передусім чинного законодавства щодо охорони природи та окремих її компонентів, вирішення типових проблем організації охорони та збереження заповідних екосистем, а також проведення природоохоронних заходів на заповідних територіях.</p>
Передумови для вивчення дисципліни	Для засвоєння дисципліни «Заповідна справа» необхідно володіти комплексом спеціальних знань, пов'язаних з біосферою, навколишнім природним середовищем. Вони містяться у попередніх дисциплінах

	«Загальна екологія», «Біологія», вивчених у першому семестрі 1-го курсу і здобутих у середній освіті.
Мета вивчення дисципліни	Метою викладання дисципліни «Заповідна справа» полягає в оволодінні теоретичними знаннями та практичними навичками і вміннями щодо організації, планування й здійснення природоохоронної діяльності в Україні, в тому числі охорони діючих, створення нових об'єктів природно-заповідного фонду та формування екологічної мережі України; підготувати здобувачів до вирішення актуальних природоохоронних проблем, навчити їх застосовувати сучасні екологічні знання, планувати та організовувати наукові дослідження під час роботи за фахом.
Формат дисципліни	Для денної форми навчання дисципліна викладається в очному форматі, із застосуванням мультимедійних засобів. За необхідності (індивідуальні графіки, дистанційна форма) можуть бути використані платформи Moodle, ZOOM. Формат проведення дисципліни є змішаним: поєднання як традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання, так і інтерактивних навчальних технологій.
Очікувані результати навчання	<p>ПРН01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.</p> <p>ПРН02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.</p> <p>ПРН06. Виявляти фактори, що визначають формування ландшафтно-біологічного різноманіття .</p> <p>ПРН07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.</p> <p>ПРН16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування території природно-заповідного фонду та екологічної мережі.</p> <p>ПРН17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.</p>
Структура курсу	<p align="center">Змістовий модуль 1. Сутність, історія розвитку та нормативно-правові засади заповідної справи</p> <p>Тема 1. Сутність заповідної справи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття заповідної справи 2. Об'єкт і предмет дослідження заповідної справи 3. Основні завдання заповідної справи <p>Тема 2. Історія розвитку заповідної справи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні природоохоронні концепції 2. Етапи розвитку заповідної справи 3. Роль вчених у формуванні заповідної справи <p>Тема 3. Нормативно-правові засади заповідної справи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародні конвенції й угоди щодо охорони біотичного і ландшафтного різноманіття 2. Нормативно-правові основи заповідної справи в Україні 3. Екологічні правопорушення та норми відповідальності <p>Тема 4. Класифікація заповідних об'єктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про категорії заповідних об'єктів 2. Функціональна класифікація заповідних об'єктів 3. Міжнародні класифікації заповідних об'єктів 4. Категоріально-функціональна структура природно-заповідного фонду України

	<p>5. Характеристика категорій природно-заповідного фонду</p> <p>Змістовий модуль 2. Заповідні об'єкти і території: структурно-функціональна організація, управління та розвиток</p> <p>Тема 5. Структурно-функціональна організація заповідних територій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поліфункціональне значення заповідних територій 2. Територіальна організація природно-заповідного фонду 3. Функціональне зонування заповідних об'єктів 4. Режим збереження екосистем на заповідних територіях <p>Тема 6. Менеджмент заповідних територій</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Менеджмент екосистем заповідних територій 2. Структура державного управління заповідними територіями 3. Концепція сталого розвитку в контексті охорони природи 4. Екологічна паспортизація заповідних територій <p>Тема 7. Система формування мережі заповідних об'єктів як основа екологічної та смарагдової мереж</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи і підходи резервування територій під заповідання 2. Створення заповідних територій 3. Формування мережі заповідних об'єктів 4. Екомережа як пріоритет сталого розвитку територій 5. Смарагдова мережа – пріоритет сучасної заповідної справи <p>Тема 8. Еколого-соціальна сфера розвитку заповідної справи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рекреаційна сфера розвитку заповідної справи 2. Шляхи підвищення рівня екологічної освіти на заповідних територіях 3. Природозахисна сфера розвитку заповідної справи
<p>Методи навчання</p>	<p>Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань тощо.</p> <p>Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних і завдань індивідуальних та в групах; конференцій; ділових та рольових ігор.</p>
<p>Політика</p>	<p>Політика щодо академічної доброчесності: очікується, що письмові роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента (списування, відсутність посилань на використані джерела, фабрикація, фальсифікація, обман) є підставою для її незарахування викладачем.</p> <p>Політика щодо відвідування занять: очікується, що студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять згідно графіку консультацій викладача. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн режимі.</p> <p>Політика щодо дедлайнів і перескладання: студенти мають дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт.</p> <p>Політика щодо виконання завдань: позитивно оцінюється відповідальність, дисциплінованість, старанність, креативність.</p> <p>Політика оцінювання: засоби та критерії оцінювання прописані в робочій програмі дисципліни, розміщеної на платформі Е-навчання Білоцерківського НАУ (Moodle).</p>

Нормативно-правова література

1. Законодавство України. Закон України про охорону навколишнього природного середовища URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
2. Законодавство України. Закон України про природно-заповідний фонд України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
3. Червона книга України URL: <https://redbook-ua.org/>.

Базові

1. Мудрак О.В. Заповідна справа: Навчальний посібник для студентів галузі знань 10 “Природничі науки” О.В. Мудрак, Г.В. Мудрак. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 640 с.
2. Гайченко В.А., Царик Й.В. Екологія тварин. Навчальний посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2019. 232 с.
3. Ковальчук А.А. Заповідна справа: науково-довідкове видання. Ужгород: підприємство «Ліра», 2002. 328с.
4. Солодкий В.Д. Основи заповідної справи: Навчальний посібник. Чернівці. Зелена Буковина, 2008. 408 с.
5. Грищенко Ю.М. Основи заповідної справи: Навчальний посібник. Рівне: РДТУ, 2000. 239 с.6. Клименко М.О., Бедункова О.О. Кругообіг важких металів у водних екосистемах: Монографія. Рівне : НУВГП, 2008. 216 с.
6. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: 2003. 306 с.
7. Заповідна справа: Навчальний посібник. В.А. Андронов, Є.О. Варивода, Г.В. Тітенко. Х.: НУЦЗУ, 2013. 204 с.
8. Заповідна справа. Практикум. Навчально-метод. посіб. Укл.: Мудрак О.В., Кравчук Г.І., Дзюмак М.А., Єлісавенко Ю.А. Вінниця: ВНАУ, 2011. 109 с.
9. Екологічна мережа Центрального Придніпров'я. М.І. Бащенко, О.Ф. Гончар, В.В. Лавров, С.І. Дерій: монографія. К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2009. 386 с.

Допоміжні

1. Андрієнко Т.Л. Система категорій природно-заповідного фонду України та питання її оптимізації. Т.Л. Андрієнко, В.А. Онищенко, М.Л. Клестов, О.І. Прядко, Р.Я. Арап. Київ: Фітосоціоцентр, 2001. 60 с.
2. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами ПЗФ. О. Василюк, А. Драпалюк, Г. Парчук, Д. Ширяєва, О. Кравченко. Львів, 2015. 80 с.
3. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (переклад українською мовою). Київ: Авалон, 1998. 52 с.
4. Геологічні пам'ятки України в чотирьох томах. За ред. В.І. Калініна, Д.С. Гурського. Київ, 2007. Том II. 320 с.
5. Заповідними стежками Поділля. Путівник щодо цінностей природоохоронних територій Поділля. Кер. пр. Я.Б. Олійник. К.: «Ніка-Центр», 2010. 57 с.
6. Заповідними стежками Полісся. Путівник щодо цінностей природоохоронних територій Полісся. Кер. пр. Я.Б. Олійник. К.: «Ніка-

Центр», 2007. 44 с.

7. Заповідними стежками Карпат. Путівник щодо цінностей природоохоронних територій Карпат. Кер. пр. Я.Б. Олійник. К.: «Ніка-Центр», 2003. 53 с.

8. Збереження біорізноманіття України: (друга націон. допов.), за ред. Я.І. Мовчана, Ю.Р. Шеляга-Сосонка. К.: Хімджест, 2003. 110 с.

9. Зелена книга України, під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха. К.: Альтерпрес, 2009. 448 с.

10. Зелена книга України. Ліси. Ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко. Київ: Наукова думка, 2002. 256 с.